

Skok do Sieci – współczesny kontekst edukacji międzykulturowej

„Edukacja dzięki Internetowi uzyskała nowy wymiar. Na niebywałą skalę został umożliwiony dostęp do nieprzebranych zasobów informacji, a także narzędzi ułatwiających poszukiwanie określonych danych. Niekiedy pozyskaniu jakiegś określonej informacji towarzyszy instrukcja jej użycia, aczkolwiek sposób jej wykorzystania jest trudny do przewidzenia. Odbiorca nie może liczyć, w takim stopniu, jak w tradycyjnej szkole, na pomoc nauczyciela, który ułatwi rozwiązanie problemu. Ma natomiast zapewnioną w pełni indywidualizację kształcenia”¹.

W 1943 roku William E. Vickery i Stewart G. Cole opublikowali pracę *Wychowanie międzykulturowe w amerykańskich szkołach* – zapoczątkowując serię wydawnictw Biura do spraw Wychowania Międzykulturowego działającego w środowisku Uniwersytetu Columbia². Właśnie ta książka stanowiła fundament amerykańskiego dyskursu nad problemami zróżnicowania kulturowego w oświacie. W połowie lat 60. XX wieku w Szwajcarii, w środowisku psychologicznym, Jean Piaget opublikował artykuł o potrzebie i znaczeniu badań porównawczych w psychologii genetycznej³. Ten tekst przyczynił się do narodzin psychologii międzykulturowej, która w dalszej perspektywie umożliwiła ukonstytuowanie się pedagogiki międzykulturowej⁴. Od 1989 roku Zakład (potem Katedra) Pedagogiki Ogólnej Instytutu Nauk o Edukacji na Wydziale Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie prowadzi, pod kierunkiem naukowym Prof. zw. dra hab. Tadeusza Lewowickiego, interdyscyplinarne badania społecznych,

¹ J. Gajda: *Media w edukacji*. Kraków 2003, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, s. 142.

² Patrz: W. E. Vickery, S. G. Cole: *Intercultural Education in American Schools. Proposed Objectives and Methods*, New York 1943, Bureau for Intercultural Education. Był to pierwszy numer serii „Bureau for Intercultural Education Publications. Problems of Race and Culture in American Education”.

³ Patrz: J. Piaget: *Nécessité et signification des recherches comparatives en psychologie génétique*. „International Journal of Psychology” 1966, nr 1, s. 3–13.

⁴ Szerzej na ten temat: P. P. Grzybowski: *Edukacja międzykulturowa – przewodnik. Pojęcia – literatura – adresy*. Kraków 2008, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, s. 102–110.

pedagogicznych i kulturowych uwarunkowań rozwoju i wychowania dzieci i młodzieży na Pograniczu.

Wszelkie jubileusze skłaniają do podsumowań i zastanowienia nad przemianami, które się z nimi wiążą. Dwadzieścia lat badań edukacji w warunkach zróżnicowania kulturowego, przeprowadzanych przez współpracowników, a z czasem także przyjaciół z Katedry Pedagogiki Ogólnej Instytutu Nauk o Edukacji na Wydziale Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie, Społecznego Zespołu Badań Kultury i Oświaty Pogranicza oraz Zespołu Pedagogiki Kultury i Edukacji Międzykulturowej Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk, to dwadzieścia lat wzbogacania światowego dorobku w dziedzinie pedagogiki międzykulturowej i kształtowania jej polskiego wizerunku. To dwadzieścia lat wysiłków, poszukiwań, spotkań, podejmowania wyzwań, inspirowania, dojrzewania... – przemian. Przemiany te dotyczyły i nieustannie dotyczą także przedmiotu pedagogiki międzykulturowej oraz okoliczności towarzyszących jej refleksji.

Od zmiany ustrojowej do zmiany technologicznej

Od 1989 roku bardzo wiele wydarzyło się nie tylko w sferze nauki. Można mówić o pojawieniu się niezwykle rozległego, zróżnicowanego wewnątrz, wieloaspektowego pogranicza, które fascynuje, interesuje, zaskakuje, niekiedy nawet przeraża, ale dla badacza stanowi niemożliwy do wyczerpania zasób obszarów problemowych – co dobrze wróży pedagogice międzykulturowej i jej miłośnikom, nie ma bowiem mowy i długo nie będzie stagnacji refleksji czy tendencji do spoczywania na laurach wskutek poczucia, że wszystko już było, wszystko zostało powiedziane.

W Polsce i innych krajach bloku wschodniego ugruntowała się zmiana ustrojowa, odmieniając oblicze społeczeństw i gospodarki. Wywarła niebagatelny wpływ na sferę psychiczną i materialną życia badaczy, studentów, badanych i ich bliskich, znajomych itp., poszerzając i na wszelkie sposoby różnicując obiekty badań. Możliwość otwartego okazywania swojej tożsamości, pozwoliła na zauważanie i odkrycie wielu kategorii Innych/Obcych, które wcześniej z różnych powodów pozostawały w cieniu, nie ujawniały się, nie dostrzegano ich celowo lub nie było to mile widziane z przyczyn ideologicznych i politycznych.

Przyjęcie Polski do Unii Europejskiej, ratyfikacja traktatu z Schengen, możliwość legalnego korzystania z ofert rynków pracy innych krajów, doprowadziły do symbolicznego i fizycznego zniesienia licznych granic, czego skutkiem jest wzmożony ruch migracyjny. Towarzyszą mu nowe lub nienotowane wcześniej na taką skalę zjawiska – choćby tylko w sferze tożsamości migrujących i ich rodzin – oraz następstwa spotkań z Innymi/Obcymi. Zmieniają się więc postawy, style życia, wraz z ludźmi „migrują” wzory kulturowe, wzajemnie wzbogacając społeczeństwa. Dzisiaj trudno jest sobie wyobrazić Europę czy świat bez migracji,

jakikolwiek kraj bez obecności imigrantów, zaś znaczenie kategorii „granica” zyskało zupełnie nowy wymiar.

Otwarcie granic nie tylko dla podróżujących, ale także dla poszukujących wiedzy i kontaktów towarzyskich, naukowych czy po prostu dla miłośników poznawania tego, co za miedzą, sprawiło, że sfera refleksji zyskała większy niż kiedykolwiek wymiar międzynarodowy. Pozwoliło to uzyskać nowe punkty odniesienia, korzystać z dorobku i źródeł wcześniej o wiele trudniejszych do pozyskania oraz nawiązać dialog z ludźmi podobnych zainteresowań i idei, których spotkanie i poznanie było wcześniej trudniejsze lub wręcz niemożliwe.

Zamach na World Trade Center w 2001 roku i jego konsekwencje dla dialogu Wschód–Zachód, stosunków etnicznych w krajach wcześniej otwartych dla imigrantów czy wizerunek islamistów (oraz szerzej: muzułmanów) w świecie wpłynęły na zakres treści pedagogiki międzykulturowej w aspekcie światopoglądowym i zainspirowały przedstawicieli różnych środowisk do prac nad projektami integracji międzykulturowej osób nierozumiejących się, nieznających wzajemnie lub wręcz zantagonizowanych i wrogich.

O randze problemów zróżnicowania kulturowego świadczy między innymi fakt ogłoszenia przez Komisję Europejską roku 2008 Rokiem Dialogu Międzykulturowego. Efektem otwarcia polityków na dialog międzykulturowy jest finansowe zasilanie współpracy partnerów społecznych przy realizacji projektów międzykulturowych. Ze środków Unii Europejskiej i innych instytucji korzystają organizacje pozarządowe z kraju i zagranicy, instytucje publiczne i osoby prywatne, uczestniczące w projektach edukacyjnych wspomagających dialog międzykulturowy, kształtowanie międzykulturowej postawy i tożsamości.

Jednak czynnikiem, za sprawą którego szczególnie dokonują się przemiany w sferze kontaktów między kulturami, a w związku z tym także w edukacji i pedagogice międzykulturowej, jest Internet. Możliwość spotkania Innych/Obcych za sprawą ich witryn internetowych, nawiązania z nimi kontaktu dzięki komunikatorom, poznanie ich opinii na forach i w blogach, to dopiero początek międzykulturowej przygody z Siecią. Jak zauważył przywołany we wstępie tego opracowania Janusz Gajda, Internet staje się jedynym w swoim rodzaju narzędziem samokształcenia i wyjątkowym sprzymierzeńcem, gdy chodzi o edukację międzykulturową.

Edukacja międzykulturowa na monitorze

Dzięki rozwojowi technologii informatycznych i upowszechnieniu dostępu do Internetu doszło do niewątpliwie najbardziej spektakularnych przemian w propagowaniu idei międzykulturowości, współpracy partnerów realizujących projekty edukacji międzykulturowej czy podejmujących badania zjawisk wynikających ze zróżnicowania kulturowego. Można powiedzieć, że dzięki Internetowi, edukacja międzykulturowa trafiła na ekrany monitorów instytucji państwowych,

fundacji, organizacji pozarządowych, szkół różnego szczebla, indywidualnych odbiorców itp., bowiem z każdym miesiącem wzrasta liczba odsyłaczy do stron internetowych po wpisaniu do przeglądarki haseł „edukacja międzykulturowa”, „międzykulturowość” czy „pedagogika międzykulturowa”.

Wprawdzie trudno jest mówić o powszechnym respektowaniu standardów naukowych przez internautów; niespełnionym marzeniem jest jednolite nazewnictwo w dostępnych dokumentach (np. odróżnianie edukacji wielokulturowej od międzykulturowej), czy przestrzeganie praw autorskich w przypadku korzystania ze źródeł pisanych. Internet jednak rządzi się własnymi prawami i jako jedyny w swoim rodzaju środek przekazywania informacji służy wzbogacaniu sfery teoretycznej i praktycznej w kontekście międzykulturowości. Dzięki niemu możliwe jest też poszukiwanie pomysłów rozwiązań w ramach edukacji międzykulturowej, znalezienie partnerów nawet z bardzo daleka, a w sferze poznawczej przykładów, że można „coś” zrobić, by idea nie pozostała tylko marzeniem naiwnych.

Dzięki nieograniczonej pojemności Sieci, wiele informacji pozostaje na stronach www długo po zakończeniu wydarzeń, których dotyczą. Niezwykle interesującym przedsięwzięciem jest więc poszukiwanie wirtualnych śladów zarówno bieżących, jak i przeszłych inicjatyw międzykulturowych – na przykład przy pomocy popularnych narzędzi do „szperania” w Internecie, takich jak *Google*. Pozwala to zorientować się w randze zagadnienia oraz we współczesnych kontekstach pojawiania się kategorii „edukacja międzykulturowa”.

Oto najciekawsze przykłady pochodzące z jednorazowego wyszukania, w trakcie którego narzędzie przez dziesięć sekund odnalazło ponad 150 tys. odsyłaczy⁵.

Edukacja międzykulturowa à la carte

Najbardziej interesujące w kontekście upowszechniania idei międzykulturowości i edukacji międzykulturowej są portale internetowe, na których zamieszczane są informacje o projektach edukacyjnych, pomocach naukowych (także dla dzieci), kursach, literaturze przedmiotu, okolicznościowych inicjatywach, badaniach naukowych i ludziach w nich uczestniczących itp. W Polsce najpopularniejsze tego rodzaju portale to:

- Centrum Edukacji Obywatelskiej⁶,
- Forum Inicjatyw Oświatowych⁷,

⁵ Wyszukiwanie kategorii „edukacja międzykulturowa”, przeprowadzone 13 stycznia 2009, przy pomocy wyszukiwarki <http://www.google.pl>, z uwzględnieniem stron internetowych zawierających wpisy tylko w języku polskim.

⁶ Patrz: <http://www.ceo.org.pl>, aktualizacja 13.01.2009.

⁷ Patrz: <http://www.fiu.org.pl>, aktualizacja 13.01.2009.

- Fundacja Edukacji Międzykulturowej⁸,
- Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji⁹,
- MultiKulti¹⁰,
- Spotkania – Stowarzyszenie dla Edukacji i Kultury¹¹,
- VoX Humana¹²,
- Witryna wielokulturowa¹³,
- Zespół Szkół TAK Towarzystwa Alternatywnego Kształcenia¹⁴.

Edukacji międzykulturowej poświęcane są też fragmenty blogów, czyli wirtualnych pamiętników – np. blog *Na styku*¹⁵. Jest ona również przedmiotem i celem różnego rodzaju konkursów oraz wydarzeń kulturalnych o różnej skali. Nie brakuje nawet takich, którym rangę nadaje zaangażowanie wysoko postawionych osobistości ze świata polityki i kultury. Przykładem jest choćby tylko cykliczny konkurs Evens Foundation „Nauczanie różnorodności”,¹⁶ czy łódzki Festiwal Dialogu Czterech Kultur¹⁷. Inicjatywy te stają się łatwiej dostępne właśnie dzięki rozbudowanym witrynom internetowym, które umożliwiają zasięgnięcie informacji i włączenie się do współpracy organizacyjnej.

Dzięki rozwojowi sklepów internetowych, wyszukiwarki natychmiast odsyłają do literatury przedmiotu. Nie tylko giganci polskiego rynku książki, jak Merlin, Empik, czy Impuls, ale także mniejsze księgarnie i kluby czytelników oferują (nawet w linkach sponsorowanych) literaturę na temat edukacji międzykulturowej. Niewątpliwymi rekord w tym względzie bije praca Jerzego Nikitorowicza *Edukacja międzykulturowa. Kreowanie tożsamości dziecka*¹⁸. Sam Autor trafił nawet do Wikipedii¹⁹, która dzięki otwartości na twórców i zmiany, staje się najpopularniejszą encyklopedią internetową świata.

Internet to także źródło pomocy naukowych dla nauczycieli, którzy chcieliby propagować treści edukacji międzykulturowej, zarówno podczas lekcji wychowawczych, jak i w ramach zajęć z przedmiotów obowiązkowych. Organizacje

⁸ Patrz: <http://międzykulturowa.org.pl>, aktualizacja 13.01.2009.

⁹ Patrz: <http://www.frse.org.pl>, aktualizacja 13.01.2009.

¹⁰ Patrz: <http://www.multikulti.org.pl>, aktualizacja 13.01.2009.

¹¹ Patrz: <http://www.spotkania.waw.pl>, aktualizacja 13.01.2009.

¹² Patrz: <http://www.voxhumana.pl>, aktualizacja 13.01.2009.

¹³ Patrz: <http://www.tolerancja.pl>, aktualizacja 13.01.2009.

¹⁴ Patrz: http://www.w.wa.opole.pl/jst/index.php?option=com_content&task=view&id=29&Itemid=39, aktualizacja 13.01.2009.

¹⁵ Patrz: <http://nastyku.blogspot.com/2007/02/edukacja-midzykulturowa.html>, aktualizacja 13.01.2009.

¹⁶ Patrz: <http://www.evensfoundation.be>, aktualizacja 13.01.2009.

¹⁷ Patrz: <http://www.4kultury.pl>, aktualizacja 13.01.2009.

¹⁸ Patrz: J. Nikitorowicz: *Kreowanie tożsamości dziecka. Wyzwania edukacji międzykulturowej*. Gdańsk 2005, GWP.

¹⁹ Patrz: http://pl.wikipedia.org/wiki/Jerzy_Nikitorowicz, aktualizacja 13.01.2009.

pozarządowe udostępniają na przykład scenariusze lekcji o rówieśnikach w różnym wieku: *Dziecko wietnamskie w polskiej szkole; Dziecko ukraińskie w polskiej szkole; Muzułmanie w Polsce oraz na świecie*²⁰. Można też znaleźć informacje o kursie dydaktycznym – Edukacja międzykulturowa na lekcji geografii, organizowanym przez Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku²¹.

Liczną kategorię materiałów zamieszczonych w Internecie stanowią relacje z niezwykłych przedsięwzięć międzykulturowych. Do takich można zaliczyć Międzynarodowy Splyw Kajakowy „Rzeka tolerancji”, zorganizowany przez Towarzystwo Przyjaciół Suraza i Okolic w 2004 roku, w ramach unijnego Programu „Młodzież”. Uczestnicy z Bułgarii, Czech, Litwy i Polski poza pływaniem po Narwi i zwiedzaniem Podlasia, brali udział w codziennych warsztatach międzykulturowych, podczas których poznawali miejscową tradycję, uczyli się regionalnych rzemiosł i przede wszystkim wzajemnie poznawali w działaniu²².

Podczas 50. Międzynarodowych Targów Książki w 2005 roku Warszawska Biblioteka Publiczna im. Władysława Jana Grabskiego zorganizowała prelekcję „Edukacja międzykulturowa poprzez książki”, połączoną z prezentacją multimedialną. W charakterze prelegentów wystąpili: Małgorzata Kołodziejczyk – metodyczka kształcenia międzykulturowego, Katarzyna Bodych – nauczycielka języka niemieckiego, oraz Piotr Jankowski – koordynator sieci BARFIE w Polsce²³. BARFIE²⁴ to skrót nazwy międzynarodowej inicjatywy Edukacja Międzykulturowa poprzez Książki i Czytelnictwo, działającej od 2001 roku dzięki unijnemu programowi Comenius 3. Biorą w niej udział instytucje i osoby realizujące projekty edukacji międzykulturowej poprzez książki dla dzieci oraz przedstawiciele mediów. Inicjatywa ta adresowana jest do nauczycieli i bibliotekarzy (zwłaszcza z bibliotek dla dzieci), rodziców oraz osób profesjonalnie zajmujących się literaturą dla dzieci i młodzieży. Projekt BARFIE realizowany jest w Austrii, Belgii, Bułgarii, Czechach, Danii, Finlandii, Francji, Portugalii, Słowacji, Wielkiej Brytanii i Polsce (bierze w nim udział Polska Sekcja IBBY – Międzynarodowej Izby Książek dla Młodych). W jego ramach opracowano katalog książek, które sprzyjają realizacji idei międzykulturowości. Zawiera on sto trzydzieści osiem pozycji z siedemnastu krajów Europy – znalazły się w nim też prace siedmiu autorów polskich²⁵.

²⁰ Patrz: http://www.tdw.org.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=49&Itemid=54, aktualizacja 13.01.2009.

²¹ Patrz: <http://www.cen.gda.pl>, aktualizacja 13.01.2009.

²² Patrz: <http://miasta.gazeta.pl/bialystok/1,35241,2245014.html>, aktualizacja 13.01.2009.

²³ Patrz: <http://www.ksiazka.net.pl/modules.php?name=News&file=article&sid=4558>, aktualizacja 13.01.2009.

²⁴ Skrót angielskiej nazwy Books and reading for intercultural education.

²⁵ Patrz: <http://www.miasto.zgierz.pl/gim3/bonusy/bib/programy.html#BARFIE>, aktualizacja 13.01.2009.

Jesienią 2008 roku Unia Ewangelikalna w Rzeczypospolitej Polskiej oraz Ewangelikalna Wyższa Szkoła Teologiczna we Wrocławiu były organizatorami zajęć z edukacji międzykulturowej dla dorosłych powyżej pięćdziesiątego roku życia. Projekt realizowany był pod Patronatem Prezydenta Wrocławia i współfinansowany przez Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej. Celem zajęć pod hasłem „Dialog jesienny – cykl międzywyznaniowych spotkań edukacyjno-integracyjnych” była realizacja idei dialogu między kulturami i religiami²⁶. Z inicjatywy tych samych organizatorów już wcześniej zrealizowano projekt dla młodzieży w wieku gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym: „Spotkajmy się – cykl międzywyznaniowych zdarzeń edukacyjno-integracyjnych”. Celem cyklicznych spotkań młodzieży różnych wyznań i religii było wzajemne poznanie oraz poszerzenie wiedzy z zakresu kultury i doktryn poszczególnych grup religijnych. Zajęcia odbywały się w formie warsztatów prowadzonych metodami aktywizującymi, wykładów, prezentacji, dyskusji o edukacji, komunikacji międzyreligijnej i międzykulturowej, historii, kulturze i teologii poszczególnych wyznań i tradycji chrześcijańskich: katolickich, protestanckich i prawosławnych. Partnerami projektu były wrocławskie instytucje: Fundacja Dom Pokoju, Parafia Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego, Katedralna Parafia Prawosławna i Parafia Rzymskokatolicka pod wezwaniem Świętego Mikołaja. Projekt był realizowany pod Patronatem Prezydenta Wrocławia i współfinansowany przez Urząd Miasta Wrocławia. Co najważniejsze, udział w obu inicjatywach był bezpłatny²⁷.

Również w ramach Europejskiego Roku Dialogu Międzykulturowego powstał projekt Galeria Tolerancji – Akademia Dialogu Międzykulturowego, realizowany w 2009 roku przez partnerów z Polski (Stowarzyszenie Inicjatyw Niezależnych Mikuszewo), Islandii, Liechtensteinu i Norwegii, ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz budżetu Rzeczypospolitej Polski w ramach Funduszu dla Organizacji Pozarządowych. Projekt stanowi kontynuację podobnej inicjatywy podjętej w Europejskim Roku Równych Szans, a jego celem jest rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego i wzmacnianie demokracji poprzez długofalowe i kompleksowe działania na rzecz edukacji o różnorodności, zwracanie uwagi na odmiennosc i zróżnicowanie oraz naukę akceptowania ich i funkcjonowania w zróżnicowanym kulturowo świecie. Oto zadania, jakie wyznaczili twórcy projektu:

- przeszkolenie grupy edukatorów i edukatorek przygotowanych do prowadzenia zajęć z zakresu praw człowieka i warsztatów na temat dialogu międzykulturowego na różnych szczeblach edukacji;

²⁶ Patrz: <http://www.powroty.gov.pl/regiony/dls/wydarzenia/rid,34.html>, aktualizacja 13.01.2009.

²⁷ Patrz: <http://www.ewst.edu.pl/spotkajmy-sie,262.html>, aktualizacja 13.01.2009.

- stworzenie sieci współpracy osób i organizacji zaangażowanych w realizację edukacji o różnorodności i wielokulturowości;
- podniesienie poziomu społecznej świadomości dotyczącej praw człowieka i działań antydyskryminacyjnych i dostarczenie kompleksowej wiedzy na ten temat wśród młodych Polaków i Polek;
- wzmocnienie lokalnych organizacji i instytucji pozarządowych poprzez dostarczenie im *know-how*, narzędzi i wiedzy na temat możliwości włączenia się w działania na rzecz promowania idei wielokulturowości i niedyskryminacji;
- zwiększenie dostępu do polskojęzycznych materiałów edukacyjnych poprzez wydanie podręcznika na temat prowadzenia zajęć z zakresu edukacji międzykulturowej;
- kontynuacja i rozwój strony GALERIA TOLERANCJI (www.galeriatolerancji.org.pl), zawierającej materiały edukacyjne z zakresu różnorodności, antydyskryminacji i praw człowieka²⁸.

Akademia Dialogu Międzykulturowego jest adresowana do osób z doświadczeniem trenerskim i edukacyjnym. Przewidziane w niej warsztaty na temat edukacji międzykulturowej i antydyskryminacji, prowadzone przez między innymi przedstawicieli społeczności muzułmanów, Żydów, Ukraińców, Białorusinów oraz Romów, obejmują następujące treści:

- stereotypy, uprzedzenia i dyskryminacja,
- dialog międzykulturowy i edukacja międzykulturowa,
- polscy muzułmanie, fakty i mity o islamie, jak przeciwdziałać islamofobii,
- historia i kultura Żydów Polskich, edukacja o Holocauście, antysemityzm,
- kultura i tradycja polskich Romów,
- dyskryminacja ludów wędrownych Ukraińcy i Białorusini,
- przepisy i dokumenty prawodawstwa antydyskryminacyjnego w Polsce i Europie,
- język nienawiści itp.

Udział w szkoleniach Akademii Dialogu Międzykulturowego jest bezpłatny, organizatorzy zapewniają materiały szkoleniowe oraz nocleg i wyżywienie. Warunkiem uczestnictwa jest późniejsze przygotowanie i przeprowadzenie jednodniowego szkolenia z zakresu edukacji międzykulturowej we własnym środowisku lokalnym²⁹.

Powyższe przykłady świadczą o wielkim zróżnicowaniu form aktywności związanej z edukacją międzykulturową. Ponieważ informacja – dostęp do niej, umiejętność przetwarzania i wykorzystywania – stanowi we współczesnym

świecie czynnik przemian, można zakładać, że to właśnie Internet jako jedno z najpotężniejszych narzędzi przekazywania informacji przyczyni się nie tylko do propagowania idei (w tym wypadku międzykulturowości), ale również ułatwi spotkania oraz dialog osób, dla których idea ta jest istotna. Dlatego też z pewnością problematyka ta będzie przedmiotem coraz bardziej rozbudowanej refleksji w ramach pedagogiki międzykulturowej.

Summary

A leap into the Net – a contemporary context of intercultural education

Janusz Gajda's thought that, owing to the Internet, education has gained a new dimension is developed in this article in regard to intercultural education. Against the background of transforming circumstances and subject of the reflection of intercultural pedagogy, what is presented here is the role of the Internet in spreading information about the Others/Aliens, about intercultural initiatives, literature, etc. All this is based on examples from the Net obtained during a single browsing session for the category "intercultural education", with the application of a popular Internet browser. This enables to notice what important role the Internet plays in promoting the idea of interculturalism and in bringing closer partners in the undertakings concerning intercultural education and pedagogy.

Translated by Agata Ciecina

²⁸ Patrz: <http://www.galeriatolerancji.org.pl>, aktualizacja 13.01.2009.

²⁹ Patrz: <http://www.galeriatolerancji.org.pl>, aktualizacja 13.01.2009.